

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ТУРИЗМУ ТА МІЖНАРОДНИХ КОМУНІКАЦІЙ
Кафедра туризму**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету туризму та
міжнародних комунікацій
_____ доц. Габчак Н.Ф.
« ____ » _____ 2026 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКСКУРСОЛОГІЯ

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський) рівень
Галузь знань	І Транспорт та послуги
Спеціальність	ІЗ Туризм та рекреація
Освітня програма	Туризм
Статус дисципліни	Вибіркова
Мова навчання	Англійська

Ужгород 2026

Робоча програма навчальної дисципліни «Екскурсологія» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань J Транспорт та послуги за спеціальністю J3 Туризм та рекреація , освітньо-професійна програма «Туризм»

Розробники :Машіка Г.В. д.геогр.н., професор кафедри туризму

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри туризму

протокол № 6 від «29 » січня 2026 р.

Завідувач кафедри _____ Машіка Г.В. д. геогр. н., проф.

Схвалено науково-методичною комісією факультету туризму та міжнародних комунікацій

протокол № 6 від «29» січня 2026 р.

Голова науково-методичної комісії _____ проф., д.геогр.н. Машіка Г.В.

© Машіка Г.В., 2026 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2026 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки: 1-й	
Загальна кількість годин – 120 год.	120 год.	120 год.
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: 2,5 аудиторних – 42 самостійної роботи студента – 78	2	2
	Лекції:	
	22	8
	Практичні (семінарські):	
	20	4
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
	–	–
Форма підсумкового контролю: комбінована	Самостійна робота:	
	78	108

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Екскурсологія(англ.мовою)» є формування спеціальних знань, вмінь і навичок здобувачів в сфері розробки нових екскурсійних маршрутів, методики екскурсійного процесу, освоєння елементів професійної майстерності майбутнього фахівця .

Основними завданнями вивчення дисципліни є теоретична та практична підготовка здобувачів з питань: теорії та методики екскурсійної справи; педагогічної техніки екскурсійної роботи; психології екскурсійної діяльності; формування організаторських, комунікативних та аналітичних здібностей екскурсовода; аналізувати потреби групи екскурсантів і використовувати необхідні форми роботи з ними; самостійно підготувати екскурсію і комплект документів до неї; розробляти і проводити екскурсії; аналізувати запропоновану екскурсію; аналізувати результати екскурсії.

Предмет – методологічні принципи організації екскурсійного процесу, механізми сприйняття екскурсійної інформації; способи привертання, концентрації та переведення уваги екскурсантів; логічні вимоги до подання екскурсійного матеріалу.

Відповідно до освітньої програми, вивчення даної дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

- 1) Інтегральна компетентність-здатність ставити та успішно розв'язувати на достатньому професійному рівні складні дослідницькі та практичні задачі, узагальнювати практику туризму, прогнозувати напрями їх розвитку, вирішувати професійні проблеми та практичні завдання у сфері туризму як в процесі навчання, так і в процесі роботи, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.
- 2) загальні компетентності:
 - ЗК2. Здатність вести професійну діяльність у міжнародному та вітчизняному середовищі.
 - ЗК3. Здатність спілкуватися іноземною мовою.
 - ЗК6. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
 - ЗК 7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми
- 3) Фахові компетентності:
 - СК3. Здатність до управління туристичним процесом у публічному секторі, в туристичній дестинації, туристичному підприємстві на різних ієрархічних рівнях
 - СК4. Здатність організовувати діяльність та співпрацю суб'єктів регіонального, національного та міжнародного туристичних ринків на засадах сталого розвитку з урахуванням світового досвіду
 - СК8. Розуміння завдань національної та регіональної туристичної політики, механізмів регулювання туристичної діяльності.
 - СК11. Здатність до соціальної та академічної мобільності в сфері туристичної діяльності

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Екскурсологія» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

- 1.2.1.Практикум перекладу
- 1.1.1 Методологія і організація наукових досліджень;
- 1.2.2.Туризмологія
- 1.2.4. Державне управління туристичною галуззю

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми Магістр зі спеціальності «Туризм» вивчення навчальної дисципліни «Екскурсологія» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
ПРН8. Управляти процесами в суб'єктах індустрії туризму та рекреації на різних ієрархічних рівнях, які є складними, непередбачуваними і потребують нових стратегічних підходів	ПРН 8
Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами усно і письмово для обговорення професійних проблем, презентації результатів досліджень та проєктів у сфері туризму і рекреації.	ПРН 11
Аналізувати, формулювати і реалізовувати національну та регіональну туристичну політику, вдосконалювати механізми управління туристичними дестинаціями на національному, регіональному та локальному рівнях	ПРН 12
Практикувати використання іноземних (ної) мов (мови) у професійній діяльності.	ПРН 15
Використовувати комунікативні навички і технології, ініціювати запровадження методів комунікативного менеджменту в практику діяльності суб'єктів туристичного бізнесу.	ПРН 16

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті після опанування навчальної дисципліни «Екскурсологія»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Знати предмет, завдання, структуру екскурсології, оперувати основними поняттями дисципліни	ПРН 8
Розуміти роль екскурсійного обслуговування в контексті розвитку туристичної індустрії	ПРН 11
Розуміти методику формування та техніку проведення екскурсій, проєктувати процес обслуговування екскурсантів	ПРН 11
Вміти формувати індивідуальний текст екскурсовода та подавати екскурсійний матеріал	ПРН 12
Знати розробляти різні види екскурсій з урахуванням пізнавальних потреб екскурсантів та застосовувати інновації для удосконалення екскурсійного обслуговування	ПРН 12
Аналізувати екскурсійний потенціал регіону з позицій його популярності серед різних сегментів екскурсантів	ПРН 15
Вміти застосовувати елементи педагогіки та психології в екскурсійній діяльності, а також методичні прийоми ведення екскурсій	ПРН 15
Оцінювати асортимент екскурсійного продукту та управління екскурсійною справою	ПРН 16

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: 1) на денній формі навчання – поточний (доповіді на семінарських заняттях, розробка екскурсійного маршруту, виконання тестових завдань по темі), модульний і підсумковий семестровий контроль у формі заліку; 2) на заочній формі навчання – поточний контроль, виконання контрольної роботи, що є допуском до підсумкового семестрового контролю у формі екзамену.

Форми (методи) контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: виконання практичних завдань, виступи на семінарських заняттях, виконання тестових завдань по темі.

Форма модульного контролю: модульна контрольна робота або тестування (письмове).

Форма підсумкового семестрового контролю: залік.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота				Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	40	100
5	10	15	30		

T1, T2 ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T5	T6	T7	T8	T9	50	100
10	10	10	10	10		

T1, T2 ... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	5	30	6	40
Письмове тестування при тематичному оцінюванні	1	5	2	10
Розробка тематичної екскурсії	1	25	–	–
Модульна контрольна робота	1	40	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку засвоєння здобувачами навчального матеріалу. Форма проведення поточного контролю під час навчальних занять визначається робочою навчальною програмою дисципліни. Під час оцінювання засвоєння кожної теми за поточну навчальну діяльність здобувача виставляються оцінки з урахуванням затверджених критеріїв оцінювання для відповідної дисципліни.

Модульний контроль – це контроль знань здобувачів після вивчення логічно завершеної частини навчальної програми дисципліни змістового модуля. Частота проведення цього виду контролю визначається кількістю змістових модулів протягом навчального семестру.

Оцінювання навчальних досягнень та практичних навичок здобувачів здійснюється за 100 бальною системою. Загальна кількість балів за семестр з навчальної дисципліни складається із середнього арифметичного балу за модулі та балів за поточний контроль.

У разі отримання позитивної підсумкової оцінки за модулі здобувач має право відмовитися від складання екзамену. У такому випадку в заліково-екзаменаційну відомість заноситься загальна підсумкова оцінка. При умові, якщо здобувач хоче покращити підсумкову оцінку із дисципліни, він має складати екзамен. При цьому результати поточного контролю не враховуються.

Якщо здобувач відвідав менше 50 відсотків занять, то систематичність та активність його роботи оцінюється у 0 балів.

Оцінювання модульних завдань. Після виконання програми змістового модуля у визначений деканатом термін здійснюється поточний модульний контроль у вигляді письмової модульної контрольної роботи або тестування. Якщо з об'єктивних причин здобувач не прийшов на модульний контроль у визначений термін, то він має право з дозволу декана пройти його протягом двох тижнів після виникнення заборгованості.

Здобувач вищої освіти, який не з'явився на модульну контрольну роботу, або ж його модульна оцінка складає від 0 до 34 балів, зобов'язаний скласти (перескласти) модуль до початку підсумкового контролю у строки, визначені викладачам дисципліни та погоджені деканатом факультету.

При оцінюванні модульної контрольної роботи враховується обсяг і правильність виконаних завдань:

- а) оцінка “відмінно” ставиться за правильне виконання всіх завдань;
- б) оцінка “добре” ставиться за виконання 75 % усіх завдань;
- в) оцінка “задовільно” ставиться, якщо правильно виконано більше 50% запропонованих завдань;
- г) оцінка “незадовільно” ставиться, якщо завдань виконано менше від 50 %.

Неявка на модульну контрольну роботу – 0 балів.

Ці оцінки трансформуються в рейтингові бали у такий спосіб:

“5” – 41-50 балів;

“4” – 31-40 балів;

“3” – 21-30 балів;

“2” – 1-20 балів.

Неявка на МКР – 0 балів.

Критерії оцінювання підсумкового контролю

За результатами модульних контролів визначається підсумкова модульна оцінка. Екзаменаційна оцінка визначається в залежності від рейтингового балу, або балів за екзамен.

Екзамен – це форма підсумкового контролю засвоєння здобувачем теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни за семестр, що проводиться як контрольний захід під час екзаменаційної сесії.

До складання екзамену допускаються здобувачі вищої освіти, які мають семестровий підсумковий рейтинговий бал не менше 35 балів.

Відмітка про екзамен у національній шкалі (відмінно, добре, задовільно, незадовільно) та оцінка в шкалі ЄКТС виставляється на підставі семестрового рейтингового бала здобувача за дисципліну таким чином

Таблиця 1

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
82 - 89	B	добре	
75 - 81	C	задовільно	
64 - 74	D		
60 - 63	E		
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерій оцінювання підсумкового контролю з дисципліни

- **«відмінно» (90-100 балів, A)** заслуговує здобувач, який виявив всебічне і глибоке знання програмового матеріалу, вміння вільно виконувати завдання, передбачені програмою, засвоїв основну і ознайомився з додатковою літературою, розуміє взаємозв'язок головних понять дисципліни та їх значення для майбутньої професії;
- **«добре» (82-89 балів, B)** заслуговує здобувач, який виявив повне знання програмного матеріалу, успішно виконує передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу рекомендовану програмою, виявив систематичний характер знань з дисциплін і здатний до самостійного доповнення, але під час відповіді допустив деякі неточності;
- **«добре» (74-81 бал, C)** заслуговує здобувач, що виявив не цілком повне знання програмного матеріалу, не завжди успішно виконує передбачені програмою завдання, частково засвоїв основну літературу, рекомендовану програмою, виявив не систематичний характер знань з дисциплін і не завжди здатний до їх самостійного доповнення і під час відповіді допускає деякі неточності;
- **«задовільно» (64-73 бали, D)** заслуговує здобувач, що виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої роботи за професією, вмів виконувати завдання, передбачені програмою, знайомий з основною рекомендованою літературою. Як правило, дана оцінка виставляється здобувачам, що допустили помилки у відповіді на заліку, але які володіють необхідними знаннями для їх усунення за допомогою викладача;
- **«задовільно» (60-63 балів, E)** заслуговує здобувач, що виявив часткове знання основного програмового матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої роботи за професією, не завжди вмів виконувати завдання, передбачені програмою, знайомий лише частково з основною рекомендованою літературою.

Як правило, дана оцінка виставляється здобувачам, що допустили грубі помилки у відповіді на заліку, але які частково володіють необхідними знаннями для їх усунення за допомогою викладача.

- «незадовільно» (35-59 балів, FX) виставляється здобувачу, який виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.
- «незадовільно» (0-34 балів, F) виставляється здобувачу коли протягом семестру він допустив грубі помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Module 1.EXCURSOLOGY AS A SCIENCE AND THE MARKET MECHANISM OF ITS ORGANIZATION

Topic1.The concept of the excursion and tour guiding, its history, stages of development in Ukraine and the world

The main definitions of tour guiding.The concept of a guided tour and a tourist guide.The history and evolution of guided tours.The formation and development of tour guiding in Ukraine. Tour guiding in the political context.Tourist guide associations.

Literature :5-7, 20-23.

Topic 2. The objectives and tasks of an excursion

An excursion as a tourist service.Themes and contents of excursions.Some special elements of tour guiding.

Topic 3. The types and the content of an excursion

Classification of excursions depending on the content. Alternative classifications of excursions. An overview of the typical tourist guide services and responsibilities.

Literature : 1-4,7-10.

Topic 4. The methodical techniques of demonstration and narration,their combination during an excursion

Demonstration as the main element of an excursion.The essence of demonstration. The peculiarities of demonstration during an excursion.The types of demonstration methods.The essence of narration. The basic requirements and tasks of narration.The types of narration methods.Some special methodical techniques.Combination of demonstration and narration during an excursion.

Literature: 8, 11, 15, 21

Module 2. THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECTS

ORGANIZATIONS OF EXCURSION ACTIVITIES

Topic 5. The methods of preparing a new excursion

The stages of preparing an excursion. The development of an excursion.

Literature: 6-9, 21-22.

Topic 6. The technique of conducting an excursion

The concept of the excursion technique. The requirements to the excursion technique.

Literature: 4-8, 15, 18, 25.

Topic 7. Organization of excursion services at tourist excursion enterprises

Organization of guided tours in tourism and travel-related companies. Contractual relations with tourists and companies providing related services. Guided tour management. Improvement of the guided tour service efficiency.

Literature: 3, 9, 11.

Topic 8. The professional requirements, the components of the profession

The professional requirements to a tourist guide. Training of tourist guides. The multiple and complex roles of a tourist guide. Effective communication. Interpretation and interpretive guiding. Guiding tours through drama, storytelling and narrative. The intercultural communication competence of tourist guides.

Literature: 5-7, 20.

Topic 9. The differentiated approach to the excursion service. The features of conducting different types of excursions

The essence, basis, principles of the differentiated approach. The features of different kinds of excursions.

Literature: 6, 11, 19, 22.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	усього	У тому числі			усього	У тому числі		
		лекції	практичні (семінарські)	самостійна робота		лекції	практичні (семінарські)	самостійна робота
2-й семестр								
Module 1.EXCURSOLOGY AS A SCIENCE AND THE MARKET MECHANISM OF ITS ORGANIZATION								
Тема 1. The concept of the excursion and tour guiding, its history, stages of development in Ukraine and the world	14	2	2	10	12	1	1	10
Тема 2. The objectives and tasks of an excursion	16	4	2	10	16	1		15
Тема 3. The types and the content of an excursion	14	2	2	10	16	1		15
Тема 4. The methodical techniques of demonstration and narration, their combination during an excursion	12	4	2	6	16	1	1	14
Modular control work	2		2					
Разом за модуль	58	12	10	36	60	4	2	54
Module 2. THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECTS ORGANIZATIONS OF EXCURSION ACTIVITIES								
Тема 5. The methods of preparing a new excursion	6	2	2	2	12	1	1	10
Тема 6. The technique of conducting an excursion	14	2	2	10	11	1		10
Тема 7. Organization of excursion services at tourist excursion enterprises	14	2	2	10	11	1		10
Тема 8. The professional requirements, the components of the profession	14	2	2	10	12	1	1	10
Тема 9. The differentiated approach to the excursion service. The features of conducting different types of excursions	13	2	1	10	14			14
Modular control work	1		1					
Разом за модуль	62	10	10	42	60	4	2	54
Разом за семестр	120	22	20	78	120	8	4	108

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	The concept of the excursion and tour guiding, its history, stages of development in Ukraine and the world	2	1
2	The objectives and tasks of an excursion	2	
3	The types and the content of an excursion	2	
4	The methodical techniques of demonstration and narration, their combination during an excursion	2	1
	Модульний контроль №1	2	
5	The methods of preparing a new excursion	2	1
6	The technique of conducting an excursion	2	
7	Organization of excursion services at tourist excursion enterprises	2	
8	The professional requirements, the components of the profession	2	1
9	The differentiated approach to the excursion service. The features of conducting different types of excursions	1	
	Модульний контроль №2	1	
Разом		20	4

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	The concept of the excursion and tour guiding, its history, stages of development in Ukraine and the world	10	10
2	The objectives and tasks of an excursion	10	15
3	The types and the content of an excursion	10	15
4	The methodical techniques of demonstration and narration, their combination during an excursion	6	14
5	The methods of preparing a new excursion	2	10
6	The technique of conducting an excursion	10	10
7	Organization of excursion services at tourist excursion enterprises	10	10
8	The professional requirements, the components of the profession	10	10
9	The differentiated approach to the excursion service. The features of conducting different types of excursions	10	14
Разом		78	108

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби – мультимедійний проектор, ноутбук.

Програмне забезпечення – система електронного навчання Moodle.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Main

1. Бабарицька В. Екскурсознавство і музеєзнавство : навчальний посібник / В. Бабарицька, А. Короткова, О. Малиновська. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Київ : Альтерпрес РА, 2012. – 444 с.
2. Галасюк С. С. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності : навчальний посібник / С. С. Галасюк, С. Г. Нездоймінов. – Київ : Центр учбової літератури, 2013. – 178 с.
3. Зінченко В. А. Екскурсологія як туризмологічна наука / В. А. Зінченко // Наукові записки Київського університету туризму, економіки і права. – Серія : філософські науки. – Київ, 2010. – Вип. 8. – С. 211–223.
4. Кифяк В. Ф. Організація туризму : навч. посіб. Реком. МОНУ для студ. ВНЗ / В. Ф. Кифяк. – Чернівці : Книги-XXI, 2011. – 344 с.
5. Король О. Д. Організація екскурсійних послуг у туризмі : навчально-методичний посібник О. Д. Король. – Чернівці : Чернівецький національний університет, 2016. – 144 с.
6. Любіцева О. О. Методика розробки турів : навчальний посібник / О. О. Любіцева. – 2-е вид., перероб. і доп. – Київ : Альтерпрес, 2008. – 300 с.
7. Мальська М. П. Планування туристичної діяльності : підручник / М. П. Мальська, О. Ю. Бордун ; Міністерство Освіти і науки України. – Київ : Знання, 2010. – 310 с.
8. Нездоймінов С. Г. Організація екскурсійної діяльності : навчально-методичний посібник / С. Г. Нездоймінов. – Одеса : Астропринт, 2011. – 216 с.
9. Покоłodна М. М. Організація екскурсійної діяльності : підручник / М. М. Покоłodна ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 180 с.
10. Туризмологія: концептуальні засади теорії туризму : монографія / В. К. Федорченко та ін. ; кер. проекту: В. С. Пазенок, В. К. Федорченко. – Київ : Академія, 2013. – 368 с.
11. Туристично-екскурсійне обслуговування. Проектування туристичних послуг: ДСТУ 28681.1 – 95. – Київ : Юрінкомінтер. – 30 с.
12. Туристично-екскурсійне обслуговування. Туристичні послуги. Загальні вимоги: ДСТУ 28681.2 – 95. – Київ : Юрінкомінтер. – 30 с.
13. Туристично-екскурсійне обслуговування. Вимоги по забезпеченню безпеки туристів і екскурсантів: ДСТУ – 95. – Київ : Юрінкомінтер. – 32 с.
14. Чагайда І. М. Екскурсознавство : навч. посіб. / І. М. Чагайда, С. В. Грибаков – Київ : Кондор, 2004. – 204 с.
15. Akhmedova O. Influence of the Country's Information Development on Its Tourist Attractiveness / O. Akhmedova, Y. Lola, S. Prokopovich // 15th International Conference on ICT in Education, Research and Industrial Applications. Integration,

- Harmonization and Knowledge Transfer; Kherson, Ukraine, June 12 – 15, 2019. – Kherson State University. – P. 449–463.
16. Ap J. Case study on tour guiding: professionalism, issues and problems / J. Ap, K. Wong // *Tourism Management*. – 2001. – No. 22 – P. 551–563.
17. Coe N. Students as Tour Guides: Innovation in Fieldwork Assessment / N. Coe, F. Smyth // *Journal of Geography in Higher Education*. – 2010. – Vol. 34, No. 1. – P. 125–139.
18. Mitchell G. *How to Start a Tour Guiding Business* / G. Mitchell. – Charleston : The GEM Institute of Travel Career Development, 2005. – 298 p.
19. *Travel Agency and Tour Guide Operations. Study Guide*. – Singapore : BPP Learning Media, 2011. – 161 p.
20. Weiler B. *Tour Guiding Research: Insights, Issues and Implications* / B. Weiler, R. Black. – Bristol : Channel View Publications, 2015. – 208 p. Supplementary
21. Абрамов В. В. *Історія туризму : підручник* / В. В. Абрамов, М. В. Тонкошкур. – Харків : Форт, 2010. – 286 с.
22. Ахмедова О. О. Державноуправлінські аспекти формування професійних компетентностей спеціалістів сфери туризму / О. О. Ахмедова, О. О. Стрижак // *Вісник Національного університету цивільного захисту України : зб. наук. пр.* – Харків : Вид-во НУЦЗУ, 2019. – Вип. 1 (10). – С. 241–251 (Серія "Державне управління").
23. *Історія екскурсійної діяльності в Україні* / В. К. Федорченко, О. М. Костюкова, Т. А. Дьорова, М. М. Олексійко. – Київ : Кондор, 2004. – 166 с.
24. *Історія екскурсійної діяльності в Україні : навч. посіб. : для студ. ВНЗ* / В. К. Федорченко, О. М. Костюкова, Т. А. Дьорова, М. М. Олексійко ; М-во освіти і науки України, Київ. ун-т туризму, економіки і права. – Київ : Кондор, 2010. – 164 с.
25. Костюкова О. Основні напрями становлення і розвитку краєзнавчо-екскурсійної справи в 20-х роках ХХ ст. / О. Костюкова // *Краєзнавство*. – 2008. – No 1 – 4. – С. 15–21.
26. Сущенко О. А. Культурна спадщина та її роль у створенні туристичного іміджу країни (досвід Франції) / О. А. Сущенко // *Туристичний бізнес: світові тенденції та національні пріоритети : мат. VIII Міжнародної науково-практичної конференції, 27 жовтня 2017 р.* – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2017. – С. 204–205.
27. Akhmedova O. International experience of state regulation of the tourism industry: lessons for Ukraine / O. Akhmedova // *International Journal of Innovative Technologies in Economy*. – 2017. – No. 1(7), March. – P. 4–9. ISSN 2412-8368 – United Arab Emirates.
28. Akhmedova O. Problems of managing workforce in the hospitality and tourism industries / O. Akhmedova // *Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика : матеріали Міжн. наук.-практ. конф., м. Харків, 29 – 30 березня 2018 року.* – Харків : Видавництво "НТМТ", 2018. – С. 191–194.
29. Cabera Meltem. Conflict management styles of professional tour guides: A cluster analysis / Meltem Cabera, Caner Üna // *Tourism Management Perspectives*. – 2019. – Vol. 30. – P. 89–97.

30. Chang Kuo-Chien. Examining the Effect of Tour Guide Performance, Tourist Trust, Tourist Satisfaction, and Flow Experience on Tourists' Shopping Behavior / Kuo-Chien Chang // *Asia Pacific Journal of Tourism Research*. – 2012. – Vol. 12. – P. 3–27.
31. Chiao Huei-Ming. Examining the usability of an online virtual tour-guiding platform for cultural tourism education / Huei-Ming Chiao, Yu-Li Chen // *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*. – 2018. – Vol. 23. – P. 29–38.
32. Development of employment mediation services and labour market in the tourism industry in Ukraine / O. Sushchenko et al // "Theoretical, methodological and practical foundations of human resources management" : [collective monograph] and others / [edited by M. Bezpartochnyi ; ISMA University]. – Riga : Landmark SIA, 2016. – 282 p. – P. 104–114.
33. Hosseyeni S. The role of nonverbal communication skills in guiding tourists / S. Hosseyeni // *Global Advanced Research Journal of Management and Business Studies*. – 2012. – Vol.1 (8), September. – P. 253–258. (ISSN: 2315-5086).
34. Sushchenko O. City's brand development experience: Kharkiv is a SMART City / O. Sushchenko // *Управління туристичною індустрією: методологія і практика : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції ; збірник наукових праць*. – Полтава : Вид.-во ФОП "Мирон", 2018. – С. 77–79.
35. Tsaur Sheng-Hshiang. Exploring tour-guiding styles: The perspective of tour leader roles / Sheng-Hshiang Tsaur, Hsiu-Yu Teng // *Tourism Management*. – 2017. – Vol. 59. – P. 438–448.
36. Zillinger M. Guided Tours and Tourism / M. Zillinger, M. Jonasson, P. Adolfsson // *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*. – 2012. – Vol. 12, No. 1. – P. 17.

Information resources

37. Всеукраїнська Асоціація Гідів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://uaguides.com>.
38. Національна туристична організація України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ntoukraine.org>.
39. Нормативні акти України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/nprasearch>.
40. Музейний простір. Музеї України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://prostir.museum/ua>.
41. Положення про порядок видачі дозволів на право здійснення туристичного супроводу фахівцям туристичного супроводу, від 20 жовтня 2004 року No 1344/9943 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1344-04>.
42. Про охорону культурної спадщини : Закон України // Верховна Рада України. – Чинний [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1805-14>.
43. Про туризм : Закон України із змінами, внесеними згідно із Законом No 2581-VIII від 02.10.2018 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
- Природно-заповідний фонд України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pzf.in.ua/index.php/lmm>.
44. Сервер Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

45. Туризм / Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
46. Туристичні послуги. Вимоги до професійної підготовки та кваліфікаційних програм для гідів // Про прийняття нормативних документів України, гармонізованих з міжнародними та європейськими нормативними документами, та скасування нормативних документів. – України: наказ від 11 серпня 2016 року No 236 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://online.budstandart.com>.
47. European federation of tourist guide associations [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.feg-touristguides.com>.
48. The Travel & Tourism Competitiveness Report 2018 [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2018>.
48. The Travel & Tourism Competitiveness Report 2018 [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2018>.
49. Tourism services – Requirements for the provision of professional tourist guide training and qualification programmes [Electronic resource] : European standard / European Committee for Standardization. – Management Centre : Brussels, 2008. – Access mode : <https://standards.iteh.ai/catalog/standards/sist/f8f57c5f-17bf-4e15-bc72-b15137f074b3/sist-en-15565-2008>.
50. Tourism services – Travel agencies and tour operators terminology [Electronic resource] : European standard EN13809:2003. – Access mode : https://infostore.saiglobal.com/en-gb/Standards/EN-13809-2003-345832_SAIG_CEN_CEN_790977.
51. World Federation of Tourist Guide Associations [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.wftga.org>.
52. World Tourism Organization. UNWTO [Electronic resource]. – Access mode : <http://www2.unwto.org>.

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).

(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
_____ (підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).

(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
_____ (підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).

(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
_____ (підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).

(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
_____ (підпис) (Прізвище ініціали)